

Haderslev
Kommune

BØRN OG KULTUR

Haderslev Kommune

Sprogstrategi for børn og unge

Sammen skaber vi sprogrige læringsmiljøer

Sprogstrategi for børn og unge i Haderslev Kommune

Sprog har afgørende betydning for børns og unges trivsel, udvikling og dannelse. Det er gennem sproget, både det verbale og det nonverbale, at børn og unge udtrykker sig, forhandler, stiller spørgsmål og knytter venskaber. Et rigt og nuanceret sprog og stærke kommunikative kompetencer gør det lettere for børn og unge at forstå hinanden og blive forstået, hvilket styrker deres sociale relationer, deltagelsesmuligheder i fællesskaber og oplevelse af at høre til.

Samtidig er sprog afgørende for læring. Barnet og den unge udvikler hele sin forståelse af verden gennem sproglig interaktion. De skal kunne lytte, forstå, læse og skrive for at udvikle sig og tilegne ny viden. Sprog er derfor en fundamental del af alle de læringsmiljøer, som børn og unge indgår i. Når læringsmiljøerne styrkes, får børn og unge de bedste betingelser for at lære og trives - både nu og på længere sigt.

Stadig flere børn i Haderslev Kommune oplever sproglige udfordringer, og en stigende andel af børn og unge har behov for fokuseret sproglig støtte.

Haderslev Kommunes Børne- og Familieudvalg ønsker derfor en strategisk og evidensbaseret styrkelse af arbejdet med sprog på dagtilbuds- og skoleområdet. Børns og unges sprogudvikling foregår hele tiden og er altid i spil i både relationer og interaktioner. Derfor er det også alle voksne omkring børnene og de unge, som skal understøtte og tage ansvar for den sproglige udvikling. Sproglig udvikling skal være en integreret del af mødet med barnet fra første besøg af sundhedsplejersken til den unge færdiggør folkeskolen.

Målet er at skabe en fælles ramme og retning for, hvordan vi kan skabe rige sprogmiljøer for alle børn og unge i Haderslev Kommune – og derved hæve det sproglige niveau blandt børn i børnehaveklassen og det faglige niveau ved 9. klasses afgangsprøve. Med strategien vil vi således skabe sammenhæng og understøtte en helhedsorienteret indsats på området. Omsætningen til lokal praksis bliver en vigtig opgave for både ledere, vejledere og pædagogisk personale.

Strategiens målgrupper

Sprogstrategien retter sig mod forskellige faser i barnets og den unges liv. Den henvender sig bredt til både forældre og fagprofessionelle (lærere, pædagoger, sundhedsplejersker og høretalekonsulenter), som alle spiller centrale roller i at understøtte sprogrige læringsmiljøer for børn og unge i Haderslev Kommune.

Figur 1: Institutionelle faser og aktører i barnets og den unges liv.

18 ÅR

0 ÅR

Strategiens opbygning

Strategien er bygget op omkring fire centrale fokusområder, der alle tager udgangspunkt i at understøtte sprogrige læringsmiljøer:

1. **Fælles viden og kompetencer**
2. **Sammenhængende og sprogstærke læringsmiljøer**
3. **Datadrevet praksis**
4. **Systematik og handling**

Fokusområderne er identificeret på baggrund af en analyse af det nuværende sprogarbejde. De fire fokusområder er selvstændige, men griber samtidigt ind i hinanden. Hvert fokusområde uddybes på de følgende sider, og udmøntes i konkrete indsatser, som støtter op om indfrielsen af det overordnede mål om at skabe sprogrige læringsmiljøer for alle børn og unge i Haderslev Kommune.

Indsatserne skal resultere i en række effekter, som er beskrevet efter fokusområderne. Afslutningsvis beskriver strategien, hvordan der i implementeringsfasen skal udarbejdes overordnede såvel som lokale handleplaner for hhv. dagtilbuds- og skoleområdet. Handleplanerne skal understøtte, at strategien konkret styrker læringsmiljøerne i praksis – til gavn for både børn, unge, fagprofessionelle og forældre.

Sprogstrategien er blevet til i et tæt samarbejde mellem forvaltningen og en række relevante aktører fra bl.a. sundhedsplejen, Det rådgivende team, dagtilbud og skoleområdet.

Fokusområde 1

Fælles viden og kompetencer

Der skal etableres et fælles sprogfundament af begreber, teorier og praksis, som forstås og bruges af alle fagprofessionelle på tværs af dagtilbud, skole og tværgående aktører. Det fælles udgangspunkt for arbejdet med sprogudvikling skal skabe en konsekvent og ensartet tilgang, der understøtter udviklingen af børns og unges sproglige kompetencer i et mere helhedsorienteret perspektiv.

Sprogfundamentet skal være forankret bredt blandt alle de fagprofessionelle, som har den daglige kontakt til børnene og de unge, da det gør en stor forskel for den enkeltes sproglige udvikling.

Det er også væsentligt, at forankringen sker på ledelsesniveau, så lederne lokalt kan sikre, at sprogstrategien integreres og omsættes til konkrete handlinger. Samtidigt er det afgørende, at der findes sprogfaglige fyrtårne og vejledere, som i det daglige kan understøtte og kvalificere læringsmiljøerne.

Indsatser

Kompetenceudvikling: Alle fagprofessionelle skal have fælles viden om teorier og metoder til at understøtte sproglig udvikling i læringsmiljøerne. Dette kræver opkvalificering gennem målrettede uddannelsesforløb og gennem tættere parløb med Det Rådgivende Team og vejlederne på skoleområdet. Der vil indledningsvist være et særligt fokuseret kompetenceløft blandt fagprofessionelle i dagtilbudsområdet og indskolingen, så børnenes sproglige udvikling styrkes, så tidligt som muligt.

Styrkelse af lederkompetencer: Lederne skal have særlige kompetencer til at understøtte sprogarbejdet i praksis. De skal klædes på til at kunne facilitere, at strategien kan leve i praksis og sikre, at sprog og kommunikative strategier bliver en naturlig del af kulturen og læringsmiljøerne i både daginstitutioner og skoler.

Forankring af sprog: Vejledere i både dagtilbud og skole skal på sigt have en særlig opgave med den løbende udvikling af sprogrige læringsmiljøer. De vil desuden være centrale med hensyn til systematiske videndeling i netværk og ved styrkelse af overgange, jf. indsats om tværgående netværk under fokusområde 2.

Fokusområde 2

Sammenhængende og sprogstærke læringsmiljøer

Sprog skal ikke betragtes som en særskilt indsats adskilt fra andre pædagogiske og didaktiske områder. Sprogudvikling skal være et naturligt, velintegreret og konstant element i hverdagens aktiviteter og samspil i både dagtilbud og skole, hvor alle fagligheder i læringsmiljøerne bidrager med et fælles ansvar.

Overgange fra et dagtilbud til det næste og mellem de forskellige klassetrinsgrupper i folkeskolen, ved vi er sårbare perioder for barnets og den unges udvikling. Styrkede tværfaglige samarbejder skal understøtte, at alle voksne i de forskellige faser af

barnets og den unges liv arbejder med den samme forståelse af sproglig udvikling, så der kan skabes sammenhængende læringsmiljøer. Det er derfor også vigtigt at have et tæt forældresamarbejde. Dette indebærer, at forældrene klædes på til at støtte barnets sproglige udvikling helt fra barnets første tid i hjemmemiljøet. Det skal desuden være tydeligt, hvordan forældrene har mulighed for at bruge konkrete redskaber og ressourcer, som også anvendes i dagtilbud og skole, til at støtte barnets sproglige udvikling.

Indsatser

Fælles sprogforståelse: Der skal skabes en fælles forståelse af, hvordan arbejdet med sproglig udvikling og kommunikative kompetencer styrker læringsmiljøerne på tværs af fagprofessionelle i dagtilbud, på skoleområdet og i tværgående funktioner. Dette etableres bl.a. gennem kompetenceudvikling, som udfoldet under fokusområde 1.

Tværgående netværk: Der skal på sigt oprettes netværk mellem fagprofessionelle fra dagtilbud, skole, sundhedsplejen og Det Rådgivende Team. Formålet er at understøtte sammenhængende læringsmiljøer og sikre videndeling og tværgående koordinering ved overgange, særligt i årene før og omkring skolestart, men også i overgange fra dagpleje eller vuggestue til børnehave og senere i overgangene fra indskoling til mellemtrin og videre til udskolingen.

Materiale til forældre: Der skal udarbejdes og distribueres lettilgængeligt og konkret materiale, som forældre har mulighed for at bruge til at støtte deres barns sproglige udvikling. Det kan være guides, aktivitetsforslag eller oplæg om sproglig stimulering, som er målrettet forskellige aldersgrupper. Materialet skal udarbejdes på flere sprog og distribueres, så det er tilgængeligt for alle forældre - også dem, som det kan være svært at nå.

Fokusområde 3

Datadrevet praksis

Der skabes vigtig viden, når der gennemføres sprogvurderinger og nationale test samt når der registreres andre informationer om barnets og den unges udvikling. De informationer, som indsamles, skal bruges til at kvalificere og udvikle både læringsmiljøerne og konkrete sprogindsatser. Det indebærer, at blikket løftes fra det enkelte individ og systematisk fokuserer på tendenser og mønstre i børnegrupper og årgange. På den baggrund kan den pædagogiske sprogpraksis fokuseres og udviklingen af læringsmiljøerne styrkes yderligere.

Data og viden skal indgå som et fælles fagligt grundlag for at handle. Det styrker muligheden for at tilpasse både hverdagens sprogstimulerende samspil og målrettede indsatser til børnene og de unges aktuelle behov. Når data anvendes aktivt i det professionelle læringsfællesskab, kan det bidrage til mere præcise og effektfulde beslutninger, som både gavner den enkelte og hele grupper af børn og unge.

Indsatser

Styrkelse en databaseret kultur: Det skal være naturligt at bruge data og anden viden som beslutningsgrundlag både i forhold til det enkelte barns udvikling og til læringsmiljøet generelt. Dette kræver en opkvalificering af både medarbejdere og ledere. Forvaltningen skal aktivt understøtte og fremme brugen af viden og data i læringsmiljøerne.

Ensartede metoder og platforme: For at styrke en velfungerende og helhedsorienteret datadrevet praksis, skal de redskaber og platforme, der anvendes til at indsamle og registrere data være ensartede. Samtidig skal tests og vurderinger i dagtilbud, hvor der er kommunalt råderum til at beslutte placeringen, gennemføres på tidspunkter, hvor de giver størst indsigt og mulighed for at handle. Der skal derfor ske en evt. tilpasning af vurderingstidspunktet samt en ensartning af de sprogvurderinger, der anvendes på tværs af de forskellige dagtilbud.

Tidlig identifikation af behov: Ved hjælp af systematisk indsamling af både viden og data skal der ske en styrkelse af den tidlige identifikation af børn, der kan forventes at få udfordringer på et senere tidspunkt.

Fokusområde 4

Systematik og handling

I Haderslev Kommune skal de sprogrige læringsmiljøer være præget af både systematik og handling, hvilket kalder på, at der fastlægges og kommunikeres tydelige rammer og indikatorer, som bruges i det daglige arbejde på tværs af daginstitutioner og skoler. Det skal være klart og tydeligt, hvornår man skal gribe ind med hensyn til sproglige udfordringer, og hvordan man konkret kan og skal handle i forskellige situationer. Der skal desuden være et øget fokus på opfølgning på alle niveauer, så effekten af tiltag og indsatser bliver vurderet og eventuelle behov for justering eller yderligere tiltag identificeret.

Systematikken skal understøtte en styrkelse af de sprogrige læringsmiljøer i alle daginstitutioner og skoler for at sikre ensartet kvalitet på tværs. Det handler ikke om at lægge flere opgaver oven i det eksisterende arbejde. I stedet skal der prioriteres og - hvor det er nødvendigt - skæres opgaver fra, så der frigives tid og ressourcer til, at alle gør det, der er evidens for virker. Samtidig skal der fortsat være rum til at styrke indsatsen lokalt dér, hvor udfordringerne er størst - fx på institutioner og skoler med en høj andel af flersprogede børn.

Indsatser

Konkrete styringsdokumenter: Der skal være tydelige og handlingsorienterede procedurer knyttet til særligt centrale indikatorer for den sproglige udvikling, som fx sprogvurderinger. Procedurene skal hjælpe til, at det pædagogiske personale kan vurdere, om der er brug for handling, og i givet fald, hvordan der kan og skal handles både mht. indsatser rettet mod det enkelte barn og mod fællesskabet.

Tilbageløb af viden: For at understøtte, at praksis hele tiden udvikles og forbedres, skal vi etablere feedbackloops, hvor data og erfaringer kontinuerligt bruges til at justere og forbedre læringsmiljøerne. Det gælder særligt i forbindelse med overgange, hvor viden om tendenser hos en børnegruppe skal deles med de tidligere dagtilbud og klassetringsgrupper. Fx fra juniorunivers til børneunivers, og fra børneunivers til børnehaveklasse og børnehave.

Meningsfuld anvendelse af specialiseret viden: Talehørekonsulenternes specialiserede viden skal bruges til at styrke den organisatoriske læring, så ressourcer og viden bliver brugt både målrettet ved individuelle indsatser og til gavn for alle børn og unge i dagtilbud og skoler. Der skal være en klar og fælles forståelse af, hvad Det Rådgivende Team kan hjælpe med, hvordan og hvornår.

Sprogstrategiens ambitioner og mål

Det overordnede mål med strategien er at skabe sprogrige læringsmiljøer for alle børn og unge i Haderslev Kommune. For at følge denne udvikling har strategien en række overordnede målepunkter rettet mod dagtilbuds- og skoleområdet:

Strategiens målepunkter

Dagtilbudsområdet

- År for år sker der en stigning i andelen af børn, som klarer sig godt ift. både sproglige og før-skriftlige kompetencer ved den obligatoriske sprogvurdering i børnehaveklassen.

Skoleområdet

- År for år sker der en stigning i andelen af børn, som klarer sig godt i udvalgte dele af de kommunale tests og i Folkeskolens nationale færdighedstest i 4. og 7. klasse.
- År for år sker der en styrkelse af de faglige resultater i dansk og matematik målt ved folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse.

Der skal desuden udpeges en række resultatomål for hhv. dagtilbud og skoleområdet. Resultatomålene defineres i handleplaner for de to områder, som uddybes i afsnittet på næste side.

Implementering og opfølgning

For at sprogstrategien gør en konkret forskel i praksis, er det nødvendigt med en målrettet og langsigtet implementering, som over tid er med til at skabe og fastholde sprogrige læringsmiljøer - og en kultur, hvor sprog har vedvarende fokus og indgår som en integreret del af det pædagogiske og didaktiske arbejde. Implementeringen af strategien vil bl.a. ske i forbindelse med en bred opkvalificering af fagprofessionelle, som forventes at strække sig over en årrække.

Implementeringen af strategiens fire fokusområder og indsatserne skal desuden understøttes af overordnede handleplaner for både dagtilbud og skoleområdet. De overordnede handleplaner skal omsættes i lokale handleplaner for den enkelte skole og efter nærmere aftale i dagtilbudsområdet.

Der vil årligt blive fulgt op på implementeringen af strategiens indsatser og målindfrielsen lokalt i forbindelse med hhv. skoleudviklingssamtalerne og i det løbende arbejde med tilsyn og kvalitetsudvikling i dagtilbudsområdet.

